

Врз основа на член 24, став (1), точка 1), алинеја 4 и член 25 став (3) од Законот за енергетика („Службен весник на Република Македонија“ бр. 96/18 и „Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 96/19), Регулаторната комисија за енергетика и водни услуги на Република Северна Македонија на седницата одржана на ден 4 јули 2019 година, донесе

**ПРАВИЛНИК
ЗА НАЧИНОТ И ПОСТАПКАТА ЗА СЛЕДЕЊЕ НА ФУНКЦИОНИРАЊЕТО НА
ПАЗАРИТЕ НА ЕНЕРГИЈА**

I Општи одредби

Член 1

Цели на Правилникот

- (1) Со овој Правилник за начинот и постапката за следење на функционирањето на пазарите на енергија (во понатамошниот текст: Правилник) се пропишува начинот и постапките за следење на функционирањето на пазарите на енергија преку следење на активности на операторите на преносните и дистрибутивните системи поврзани со функционирањето на пазарите на енергија во Република Северна Македонија и активностите на сите останати носители на лиценци за вршење на енергетски дејности.
- (2) Следењето на функционирањето на пазарите на енергија го врши Регулаторната комисија за енергетика и водни услуги на Република Северна Македонија (во понатамошниот текст: РКЕ).
- (3) Целта на следењето на функционирањето на пазарите на енергија е да се обезбеди и/или овозможи:
 - 1) зголемување на ефикасноста, конкурентноста и транспарентноста на пазарите на енергија,
 - 2) откривање на неправилностите, нарушување на конкуренцијата и нелојалната конкуренција на пазарот,
 - 3) проценка на исполнувањето на обврските за обезбедување на сигурност во снабдувањето од страна на вршителите на регулирани енергетски дејности и
 - 4) откривање на активности на пазарите на енергија спротивни на законите, другите прописи и обврските утврдени во лиценците за вршење на енергетските дејности.
- (4) Ако при следењето на состојбите и функционирањето на пазарите на енергија РКЕ утврди неправилност, донесува одлука со која се наложува преземање на соодветни задолжителни мерки, вклучително и забрана на конкретното неправилно однесување на вршител на енергетска дејност, со цел да се обезбеди сигурност во снабдувањето, ефикасно, конкурентно и недискриминаторно функционирање на пазарите на енергија, како и заштитата на правата на потрошувачите и корисниците на енергетските системи. Во одлуката се наведуваат мерките кои што треба да бидат преземени од страна на вршителот на енергетска дејност, како и роковите во кои треба да бидат преземени овие мерки и обврската за доставување на извештаи за преземените мерки.
- (5) При вршењето на работите од ставот (4), РКЕ соработува со други надлежни државни органи и институции, како и со Регулаторниот одбор на Енергетската заедница, регулаторните тела за енергетика на договорните страни и учесниците во Енергетската заедница и со Секретаријатот на Енергетската заедница.

Член 2

Дефиниции

- (1) Дефинициите за одделни изрази содржани во Законот за енергетика се применуваат и во овој Правилник.
- (2) Одделни изрази употребени во овој Правилник го имаат следното значење:
 - 1) **барање на информации од страна на потрошувачите** - барање на информации или совети од потрошувач до тело за постапување по жалби, или до единствениот информативен центар на давателот на услуги или до организација која дава информации на потрошувачите;

- 2) **биланс на енергија** - преглед на енергијата што влегува во еден енергетски систем, енергијата што излегува од системот и загубите на енергија, ако постојат;
- 3) **домаќинства потрошувачи на електрична енергија** – домаќинства потрошувачи на електрична енергија, групирани според годишната потрошувачка на електрична енергија (според класификацијата на EUROSTAT) во 5 групи;
- 4) **домаќинства потрошувачи на природен гас** - домаќинства потрошувачи на природен гас, групирани според годишната потрошувачка на природен гас (според класификацијата на EUROSTAT) во 3 групи;
- 5) **индустриски потрошувачи на електрична енергија** - потрошувачи на електрична енергија што не припаѓаат во категоријата домаќинства (индустриски и комерцијални потрошувачи) и се групирани во 7 групи (според класификацијата на EUROSTAT), во зависност од нивната годишна потрошувачка на електрична енергија;
- 6) **индустриски потрошувачи на природен гас** - потрошувачи на природен гас што не припаѓаат на категоријата домаќинства (индустриски и комерцијални потрошувачи) и се групирани во 6 групи (според класификацијата на EUROSTAT), во зависност од нивната годишна потрошувачка на природен гас;
- 7) **мал потрошувач** – потрошувач на електрична енергија, односно природен гас е субјект чиј просечен број на вработени во последните две пресметковни години е помалку од 50 вработени и има вкупен годишен приход помал од два милиони евра во денарска противвредност, со исклучок на производителот на електрична енергија и операторот на системот за пренос и системот за дистрибуција на електрична енергија односно природен гас;
- 8) **носител на лиценца** - лице на кое РКЕ му издава лиценца за вршење на енергетска дејност во согласност со Законот за енергетика;
- 9) **оператор на систем** - подразбира оператор на електродистрибутивниот систем или оператор на електропреносниот систем кога станува збор за електрична енергија, оператор на систем за пренос на природен гас или оператор на систем за дистрибуција на природен гас кога станува збор за природен гас или оператор на систем за дистрибуција на топлинска енергија кога станува збор за топлинска енергија;
- 10) **пазари на енергија** - пазар на електрична енергија, пазар на природен гас, пазар на сурова нафта, нафтени деривати и горива за транспорт и пазар на топлинска енергија;
- 11) **пазар на енергија на големо** - пазар за продажба и купување на енергија што ги опфаќа трансакциите остварени меѓу производителите, трговците, снабдувачите и потрошувачите што самостојно учествуваат на пазарот;
- 12) **пазар на енергија на мало** - пазар за продажба на енергија на потрошувачи што ги опфаќа трансакциите меѓу снабдувачите и потрошувачите;
- 13) **период на известување** - временски период за којшто се однесуваат податоците и информациите коишто ги доставуваат носителите на лиценци;
- 14) **потрошувач-производител** - го има значењето утврдено со Правилникот за обновливи извори на енергија, донесен врз основа на Законот за енергетика;
- 15) **приговор на потрошувачите** - изразување (преку различни можни форми: писмо, електронска пошта, телефонски повик, физички побарувања) на незадоволство на потрошувачите;
- 16) **снабдување со енергија** - продажба на енергија на потрошувачите, а може да вклучува и трговија со енергија;
- 17) **снабдувач со енергија** - носител на лиценца кој ги снабдува потрошувачите со енергија и кој може да врши трговија со енергија;
- 18) **снабдувач во краен случај** - снабдувач со електрична енергија или природен гас што има обврска за обезбедување јавна услуга снабдување во краен случај со електрична енергија или природен гас, под услови утврдени во Законот за енергетика;
- 19) **снабдувач со природен гас со обврска за јавна услуга** - снабдувач со природен гас за домаќинствата и малите потрошувачи со обврска за јавна услуга, избран на тендерска постапка спроведена според Законот за енергетика;

- 20) **странски трговец или снабдувач** – подружница на странско лице што е запишана во Регистарот на странски трговци и снабдувачи со електрична енергија и природен гас што го води РКЕ;
- 21) **трговија со енергија** - купување на енергија за понатамошна продажба на пазарите на енергија на големо;
- 22) **универзален снабдувач** - носител на лиценца за снабдување со електрична енергија врз основа на обврската за обезбедување на универзалната услуга снабдување на домаќинствата и малите потрошувачи, избран врз основа на Законот за енергетика.
- (3) Листа на кратенки кои се користат во овој Правилник се:
- ЕЕС – Електроенергетски систем,
 - ОДС(и) – Оператор(и) на дистрибутивни систем(и), вклучувајќи ги и операторите на затворените дистрибутивни системи,
 - ОЕПС – Оператор на електропреносниот систем,
 - ОИЕ – Обновливи извори на енергија,
 - ОПЕЕ – Оператор на пазар на електрична енергија,
 - ООПЕЕ – Оператор на организиран пазар на електрична енергија,
 - ОСД(и) – Оператор(и) на системот за дистрибуција на природен гас, вклучувајќи ги и операторите на затворените дистрибутивни системи,
 - ОСП – Оператор на системот за пренос на природен гас,
 - ОППГ – Оператор на пазарот на природен гас
 - РКЕ – Регулаторна комисија за енергетика и водни услуги на Република Северна Македонија,
 - SAIDI – Индикатор за просечно времетраење на прекини во дистрибутивниот систем за електрична енергија,
 - SAIFI – Индикатор за просечен број на прекини по потрошувач во дистрибутивниот систем за електрична енергија,
 - EUROSTAT – Канцеларија за статистика на ЕУ.

Член 3

Примена на Правилникот

- (1) Следењето на функционирањето на пазарите на енергија претставува збир на активности кои што се однесуваат на собирање, обработка и анализа на податоци и информации, како и објавување на информации за:
- 1) исполнувањето на законски утврдените обврски на вршителите на регулирани енергетски дејности коишто се однесуваат на обезбедување на сигурност во снабдувањето со електрична енергија, природен гас и топлинска енергија,
 - 2) функционирањето на пазарите на енергија со цел да се обезбеди нивно унапредување и сигурност во снабдувањето со енергија,
 - 3) примената на правилата за доделување на прекугранични преносни капацитети и за управување со загушувањата во системите за пренос на електрична енергија и природен гас, вклучувајќи ги интерконективните водови, во согласност со обврските на Република Северна Македонија преземени со ратификуваните меѓународни договори,
 - 4) примената на правилата за организирање на балансирањето на електроенергетскиот систем и правилата за организирање на балансирањето на системот за природен гас, како и обезбедувањето на услугите за балансирање на електричната енергија и природниот гас,
 - 5) реализацијата на плановите подготвени од страна на операторите на преносните и дистрибутивните системи за енергија кои се однесуваат на намалувањето на загубите во соодветниот енергетски систем, и по потреба ревизија на овие планови,

- 6) пристапот до мрежите за новите производни постројки за производство на електрична енергија, особено отстранување на пречките кои би можеле да го оневозможат пристапот на нови учесници на пазарот на електрична енергија произведена од обновливи извори на енергија,
- 7) приоритетно диспечираниите количини на електрична енергија и за ограничувањата на приоритетниот пристап на мрежата и/или приоритетното диспечирање,
- 8) условите за пристап до капацитетите за складирање во системот за пренос на природен гас и другите системски услуги за природен гас,
- 9) употребата на приходите остварени од управувањето со загушувањето во системите за пренос на електрична енергија и природен гас,
- 10) употребата на приходите од надоместоците за пристап и приклучување на мрежите за пренос и дистрибуција на енергија и нивно инвестирање во одржливост на мрежите,
- 11) времето што им е потребно на операторите на системите за пренос и дистрибуција за приклучување на нови корисници и за отстранување на дефекти,
- 12) усогласеноста на работењето на операторите на системите за пренос и дистрибуција на електрична енергија и природен гас со правилата за сигурност и доверливост на системите,
- 13) навременото објавување на сите релевантни информации од страна на операторите на системите за пренос и дистрибуција во согласност со прифатените меѓународни обврски и стандарди, поврзани со потрошувачката, производството, складирањето и загубите на енергија, управувањето со системите и интерконекциите, користењето на мрежата и распределбата на капацитетите на заинтересираните страни, балансирањето на побарувачката, проценетите и планираните количини на енергија и промените во структурата на капацитетите за производство, складирање и пренос на енергија,
- 14) нивото на транспарентност на цени за електрична енергија и природен гас на соодветните пазари,
- 15) финансискиот и реалниот обем на планираните и реализираните трансакции од страна на операторите на системите за пренос и дистрибуција на енергија како и трговците и снабдувачите со енергија,
- 16) промените на сопственичката структура на вршителите на енергетски дејности, а особено на операторите на системите за пренос и дистрибуција на енергија,
- 17) примената на тарифните системи и пропишаните тарифи,
- 18) примената на условите и надоместоците за приклучување на нови производни постројки во мрежата,
- 19) работењето на носителите на лиценци во однос на нивните обврски утврдени во издадените лиценци, вклучувајќи ги и работите поврзани со прекуграничниот пренос на електрична енергија и природен гас,
- 20) појавата на ограничувачки договорни обврски, вклучувајќи одредби за ексклузивност со кои може да се оневозможат потрошувачите да склучуваат договори истовремено со повеќе снабдувачи со енергија или кои може да им го ограничат правото на избор на снабдувач,
- 21) спроведувањето на мерките за заштита на правата на потрошувачите од страна на операторите на системите за пренос и дистрибуција, како и снабдувачите, особено во поглед на добивање на целосни и разбирливи информации во поглед на цените и тарифите што се во примена за домаќинствата, вклучувајќи ги начините на плаќање на сметките за потрошена енергија, исклучувањата на корисниците од системите, надоместоците за приклучоци на мрежите, постапувањата по приговорите и претставките доставени од потрошувачите, правата на потрошувачите да добијат податоци за сопствената потрошувачка и обезбедување на информации за потрошувачите што се однесуваат на нивните права,
- 22) остварувањето на придобивките за потрошувачите кои произлегуваат од ефикасното функционирање на пазарите на енергија, поттикнувањето на ефективната конкуренција и од преземените мерки за заштита на потрошувачите,
- 23) квалитетот на услугите кои ги даваат вршителите на енергетски дејности, вклучувајќи го начинот на кој се постапува со приговорите од потрошувачите,

- 24) спроведувањето на обврските за водење на одвоено сметководство за лицата кои вршат една или повеќе регулирани енергетски дејности или една или повеќе регулирани енергетски дејности и друга енергетска дејност или друга дејност, како и ефективното раздвојување на сметководствената евиденција во согласност со Законот за енергетика,
- 25) спроведувањето на програмите за усогласување на операторите на соодветните енергетски системи, со цел да се обезбеди недискриминација, транспарентност и објективност во функционирањето на пазарите на енергија,
- 26) редовноста на објавувањето на податоци за состојбите во електропреносниот систем и нивното доставување до соодветните меѓународни тела,
- 27) инвестициите во капацитети за производство на електрична енергија во однос на сигурноста на снабдувањето со енергија,
- 28) спроведувањето на заштитни мерки во случаи на кризна состојба и мерките утврдени во Програмата за заштита на ранливи потрошувачи,
- 29) техничката соработка меѓу операторите на системите за пренос, операторите на пазарите на електрична енергија и природен гас со соодветните оператори од договорните страни и учесниците во Договорот за Енергетската заедница.

Член 4

Начин на спроведување

- (1) Носителите на лиценци се обврзани да доставуваат до РКЕ податоци и информации утврдени во овој Правилник потребни за следење на функционирањето на енергетските пазари на начин, во форма и според условите утврдени од РКЕ.
- (2) По исклучок на ставот (1), податоци за месечно производство на електрична енергија не доставуваат носителите на лиценци за производство на електрична енергија на кои им е одобрено користење на повластени тарифи.
- (3) РКЕ ги утврдува и ги објавува на својата веб страница типските обрасци на кои што се доставуваат информациите и податоците од ставот (1), како и инструкциите за начинот на преземање на обрасците, начинот на наведување на податоците и информациите во обрасците и доставувањето на обрасците.
- (4) РКЕ ја објавува промената на обрасците и инструкциите за начинот на доставување на податоците и информациите во променетите обрасци на својата веб страница најдоцна 90 дена пред крајниот рок за доставување на податоците што се однесуваат на пазарот на електрична енергија, односно 60 дена пред крајниот рокот за доставување на податоците за останатите пазари на енергија.
- (5) Типските обрасци од ставот (3) се доставуваат исклучиво во електронска форма преку посебна веб платформа којашто ја воспоставува и одржува РКЕ.
- (6) Податоците и информациите од ставот (1), по правило, се доставуваат најдоцна 30 дена од последниот календарски ден на периодот на известување, освен за податоците што се однесуваат на пазарот на електрична енергија за кои што рокот изнесува 60 дена, доколку во типските обрасци од ставот (3) не се утврдени поинакви рокови за доставување.
- (7) Периодот на известување за кој се однесуваат типските обрасци од ставот (3), по правило, изнесува еден календарски месец, освен ако поинаку не е утврдено во овој Правилник или во типските обрасци од ставот (3).
- (8) Периодот на известување за бројот на потрошувачи, количини и просечни цени на продадена енергија, како и тарифи за пренос и дистрибуција по групи потрошувачи според класификацијата на EUROSTAT изнесува шест месеци.
- (9) Покрај податоците што се доставуваат до РКЕ преку типските обрасци од ставот (3), РКЕ може да побара од носителите на лиценци да доставуваат и други податоци и информации пропишани со лиценцата, и тоа:
 - 1) годишни извештаи во електронска форма преку веб платформата од ставот (5) и
 - 2) по потреба, податоци и информации во електронска или печатена форма што се неопходни за реализација на активностите од членот 3.
- (10) Во смисла на овој Правилник, при утврдување на обврските за доставување податоци:

- 1) носителите на лиценци за енергетски дејности на коишто во лиценцата им е утврдена обврска за обезбедување на јавна услуга треба да доставуваат податоци на одделни обрасци пропишани за секоја енергетска дејност и/или јавна услуга, одделно и
 - 2) странските трговци или снабдувачи ќе се смета дека се носители на лиценца соодветна на видот на дејноста со која се запишани во Регистарот на странски трговци и снабдувачи со електрична енергија или природен гас и се должни да доставуваат податоци според овој Правилник.
- (11) Лицата што истовремено поседуваат лиценца за трговија со електрична енергија и лиценца за снабдување со електрична енергија, односно лиценца за трговија со природен гас и лиценца за снабдување со природен гас, доставуваат податоци само на типските обрасци од ставот (3) наменети за снабдувачите, во кои ги вклучуваат и податоците што произлегуваат од нивните активности од трговијата.
- (12) Сите податоци и информации доставени од страна на носителите на лиценци во согласност со овој Правилник, ќе се сметаат за доверливи и РКЕ ќе ги користи и чува на начин утврден со акт согласно со прописите за заштита на податоци.
- (13) Заради обезбедување на ефикасно следење на функционирањето на пазарите на енергија РКЕ може да собира, користи и анализира податоци и информации и од други извори, а кои што ќе ги користи и објавува во согласност со закон, друг пропис и прифатените меѓународни стандарди.

Член 5

Извештаи за следење на функционирањето на пазарите на енергија

- (1) Врз основа на податоците и информациите собрани и анализирани во согласност со овој Правилник, РКЕ во согласност со Законот за енергетика, најмалку еднаш годишно подготвува и објавува извештаи за следење на функционирањето на енергетските пазари.
- (2) Во извештаите од ставот (1), РКЕ ќе објавува само збирни информации по одделни индикатори. Доколку за определен индикатор збирните информации се добиени од помалку од три носители на лиценци за вршење на нерегулирани енергетски дејности, тие збирни информации нема да бидат објавени во извештаите.

Член 6

Веродостојност на доставените податоци

- (1) Носителите на лиценци се должни, за секоја лиценца што им е издадена, да овластат лице коешто ќе биде задолжено за доставување на податоците и информациите од овој Правилник и комуникација со РКЕ преку електронска пошта и/или веб платформата.
- (2) Овластувањето од ставот (1) се доставува на образец што содржи и изјава за веродостојност на податоците. Образецот од овој став се објавува на веб страницата на РКЕ.
- (3) Образецот од ставот (2) носителите на лиценци за вршење на енергетски дејности го доставуваат до РКЕ во електронска форма најдоцна седум дена од денот на влегување во сила на лиценцата за вршење на енергетска дејност.
- (4) Носителите на лиценци се должни да ја известат РКЕ за евентуална промена на овластеното лице од ставот (1) преку доставување на нов образец од ставот (2) во рок од седум дена од настанатата промена.
- (5) Сите податоци и информации доставени од овластеното лице од став (1) ќе се сметаат за точни и веродостојни, односно дека во целост одговараат на фактичката состојба.
- (6) Носителите на лиценци за вршење енергетски дејности можат да достават корекција на веќе доставените податоци, најдоцна 30 дена од денот на доставување на податоците што се предмет на корекција, на начин утврден во инструкциите од членот 4 став (3).

II Пазар на електрична енергија

Член 7

Цели на следење на функционирањето на пазарот на електрична енергија

- (1) Следењето на состојбата на пазарот на електрична енергија се врши поодделно за:

- 1) структурата (вклучително и реструктурирањето) на пазарот на електрична енергија утврдена со закон, и
- 2) ефикасноста и функционирањето на пазарот на електрична енергија.
- (2) Следењето на структурата на пазарот на електрична енергија од став (1) се врши од аспект на:
 - 1) либерализацијата на пазарот на електрична енергија; и
 - 2) постигнувањето на законски пропишаниот степен на функционална, финансиска и правна независност во вршењето на регулираната енергетска дејност на ОЕПС и ОДС(и) во однос на дејностите производство, трговија и снабдување.
- (3) Следењето на ефикасноста на пазарот на електрична енергија од ставот (1) се врши со следење и анализа на однесувањето и активностите на учесниците во:
 - 1) функционирањето на пазарот на големо;
 - 2) функционирањето на пазарот на мало;
 - 3) приклучување, пристап и користење на мрежите за пренос и дистрибуција на електрична енергија; и
 - 4) квалитет на услугите за потрошувачите.
- (4) Следењето на функционирањето на пазарот на големо се врши преку следење на производството на електрична енергија, увозот и преносот на електрична енергија и цените на пазарот на големо.
- (5) Следењето на функционирањето на пазарот на мало се врши преку следење на цените на пазарот на мало и примената на постапката за промена на снабдувач.
- (6) Следењето на квалитетот на услугите се состои од следење на: континуитетот во снабдувањето со електрична енергија, квалитет на напонот и квалитетот на мрежните и комерцијалните услуги.

Член 8

Функционалност на пазарот на електрична енергија

- (1) Носителите на лиценци за трговија со енергија и/или снабдување со енергија, како и за пренос и дистрибуција на електрична енергија доставуваат податоци и информации за: број на снабдувани потрошувачи по соодветните групи на потрошувачи и предадени количини по соодветните групи потрошувачи.
- (2) ОПЕЕ и ОДС(и) се обврзани да доставуваат податоци и информации потребни за следење на постапката за промена на снабдувач вклучувајќи податоци и информации за бројот на поднесени барања, потрошувачка на енергија во минатото на корисниците што бараат промена на снабдувач, извршени промени по групи на потрошувачи и почитување на пропишаните рокови за времетраење на постапката.
- (3) При доставување на податоците за бројот на поднесени барања, извршени промени и времетраење на постапката, периодот за известување за ОПЕЕ изнесува дванаесет месеци.
- (4) Носителите на лиценци за снабдување со електрична енергија доставуваат податоци за расположливоста и содржината на комерцијалните пакети што им ги нудат на своите клиенти.

Член 9

Функционална, финансиска и правна независност на операторите за пренос и дистрибуција на електрична енергија

- (1) ОЕПС и ОДС(и) се обврзани, најдоцна до 28 февруари секоја година да доставуваат информации за претходната календарска година, за спроведување на програмите за усогласеност со кои што се обезбедува нивна целосна правна, финансиска, управувачка и функционална независност од работењето на вертикално интегрираните енергетски компании кон кои припаѓаат или со кои се поврзани, при:
 - 1) вршењето на дејноста пренос во однос на дејностите производство, дистрибуција, трговија и снабдување,
 - 2) вршењето на дејноста дистрибуција во однос на дејностите производство, пренос, трговија, снабдување и снабдување во краен случај со електрична енергија, во случаи кога се опслужуваат повеќе од 100.000 приклучени потрошувачи, како и

- 3) обезбедување на јавните услуги на начин со кој што се обезбедува недискриминираност, транспарентност и објективност во функционирањето на пазарот на електрична енергија.

Член 10

Производство на електрична енергија

- (1) Носителите на лиценци за производство на електрична енергија се обврзани да доставуваат податоци и информации потребни за следење на производството на електрична енергија, вклучувајќи и податоци за:
- 1) инсталирана моќност и произведена електрична енергија од секоја електроцентрала, вклучувајќи ја и сопствената потрошувачка,
 - 2) податоци за потрошувачка и трошоци на примарна енергија,
 - 3) просечни продажни цени и количини на продадена електрична енергија по групи купувачи;
 - 4) планирана и непланирана нерасположливост на производните единици и
 - 5) податоци од барањата за исплата на премии за повластените производители што користат премии.
- (2) ОПЕЕ е обврзан да доставува податоци и информации потребни за следење на производството од производителите на електрична енергија на кои им е одобрено користење на повластена тарифа, вклучувајќи и податоци за:
- 1) типот, единствениот регистарски број, називот на производителот, количините на електрична енергија и исплатите за секој повластен производител и
 - 2) вкупните количини произведена електрична енергија и учеството на вкупната произведена електрична енергија од повластени производители во вкупната потрошувачка.
- (3) ОДС(и) се обврзани да достават податоци за предадената и преземената електрична енергија во и од дистрибутивниот систем од потрошувачите-производители на електрична енергија.

Член 11

Увоз, пренос и дистрибуција на електрична енергија

- (1) ОЕПС е обврзан да доставува податоци за следење на функционирањето на електропреносниот систем:
- 1) биланс на електрична енергија за електропреносниот систем;
 - 2) расположливост на прекуграничните преносни капацитети и спроведување на постапките за нивно доделување; и
 - 3) податоци за доделените прекугранични преносни капацитети, вкупниот приход и просечните цени за секоја граница.
 - 4) податоци за количини и трошоци за системски услуги;
- (2) ОЕПС е обврзан да доставува податоци и информации за остварени дебаланси во временски интервали и по балансни групи.
- (3) ОДС(и) се обврзани да доставуваат податоци и информации за биланс на електричната енергија на дистрибутивниот систем.
- (4) ОПЕЕ е обврзан да доставува податоци поврзани со комерцијалните аспекти на функционирањето на пазарот на големо со електрична енергија.

Член 12

Цени на електрична енергија и тарифи за пренос и дистрибуција

- (1) Носителите на лиценци за трговија и снабдување со електрична енергија се обврзани да доставуваат податоци и информации за:
- 1) просечни набавни цени и количини на електрична енергија;
 - 2) просечни продажни цени и количини на електрична енергија по групи на потрошувачи.
 - 3) Носителите на лиценци за пренос или дистрибуција на електрична енергија се обврзани да доставуваат податоци и информации за:
 - 4) тарифи и приходи од пренос, односно дистрибуција на електрична енергија и

- 5) просечни цени и количини на електричната енергија набавена за покривање на загубите.
- (2) ООПЕЕ е обврзан да доставува податоци и информации потребни за следење на состојбите на организираниот пазар на електрична енергија за трансакциите и имплицитните аукции на капацитетите, податоци за понуди и побарувачка на организираниот пазар (количини и цени) и останати податоци што произлегуваат од пазарно спојување со други пазари на електрична енергија.

Приклучување, пристап и користење на преносните и дистрибутивни мрежи на електрична енергија

Член 13

Приклучување на мрежа

- (1) ОЕПС и ОДС(и) се обврзани да доставуваат податоци и информации потребни за следење на приклучувањето на мрежите, вклучувајќи и податоци и информации за:
- 1) број на поднесени, одобрени и реализирани барања за приклучување на потрошувачи по групи потрошувачи, по категории приклучоци и по напонско ниво, како и за производители на електрична енергија;
 - 2) надоместоци за приклучување и
 - 3) број на исклучени корисници и причини за исклучување.
- (2) При доставување на податоците за број на приклучоци по напонско ниво и број на исклучени потрошувачи, периодот на известување за ОЕПС изнесува дванаесет месеци.

Член 14

Пристап до мрежа

- (1) ОЕПС и ОДС(и) се обврзани да доставуваат податоци и информации, потребни за следење на принципот на регулиран пристап на трета страна, вклучувајќи податоци за бројот на поднесени, одобрени и одбиени барања за пристап на мрежата со која управуваат.

Квалитет на услуги

Член 15

Континуитет на снабдување

- (1) ОЕПС и ОДС(и) се обврзани, да доставуваат податоци и информации потребни за следење на континуитетот на снабдување со електрична енергија вклучувајќи и информации и податоци за:
- 1) број на планирани и непланирани прекини по напонско ниво;
 - 2) времетраење на непланираните прекини по напонско ниво и
 - 3) индикатори за следење на континуитетот на испорака на електрична енергија (SAIDI, SAIFI) за дистрибутивните системи.

Член 16

Квалитет на мрежните и комерцијалните услуги

1. Носителите на лиценци за дистрибуција и снабдување со електрична енергија се обврзани да доставуваат податоци и информации за:
- 1) број и вид на примени, одобрени и одбиени приговори, како и просечно време за одговор;
 - 2) број и вид на поднесени барања за информации од потрошувачи; и
 - 3) комуникација остварена со корисниците во вид на вкупен број телефонски јавувања, испратени електронски пораки од и кон потрошувачите, посети на кориснички центри и доставени писмени барања по групи потрошувачи.
- (2) ОДС(и) се обврзани да доставуваат податоци и информации потребни за следење на квалитетот на напонот, вклучувајќи и информации и податоци за: број, вид и просечно време на одговор на поднесени приговори кои се однесуваат на проблеми поврзани со квалитетот на напонот.

- (3) Носителите на лиценци за пренос, дистрибуција и снабдување со електрична енергија на барање на РКЕ се обврзани да доставуваат податоци за:
- 1) јавна достапност на информации за корисниците на преносниот систем и дистрибутивните системи во врска со приклучување и пристап до мрежата и
 - 2) јавна достапност на информации за потрошувачите во врска со стандардните договори со снабдувачите, промена на условите за склучување договор, можностите за плаќање, цените, постапката за промена на снабдувач и постоење на контактен центар за корисници.

III Пазар на природен гас

Член 17

Цели на следење на функционирањето на пазарот на природен гас

- (1) Следењето на функционирањето на пазарот на природен гас е поделено на следниве области:
 - 1) структура и реструктурирање на пазарот на природен гас; и
 - 2) ефикасно функционирање на пазарот на природен гас.
- (2) Структурата на пазарот на природен гас се следи од аспект на:
 - 1) состојба на пазарот на природен гас; и
 - 2) постигнување на законски пропишаниот степен на функционална, финансиска и правна независност во вршењето на регулираната енергетска дејност на ОСП и ОСД(и).
- (3) Следењето на ефикасноста на пазарот на природен гас се врши со следење и анализа на однесувањето и активностите на учесниците во:
 - 1) функционирањето на пазарот на големо;
 - 2) функционирањето на пазарот на мало;
 - 3) приклучување, пристап и користење на мрежите за пренос и дистрибуција на природен гас; и
 - 4) квалитетот на услугите за потрошувачите.
- (4) Следењето на функционирањето на пазарот на природен гас на големо се врши преку собирање на податоци и информации за:
 - 1) увоз и пренос на природен гас и
 - 2) цените на природен гас на пазарот на големо.
- (5) Следењето на функционирањето на пазарот на природен гас на мало се врши преку собирање и анализа на податоци и информации за:
 - 1) цените на природен гас на пазарот на мало; и
 - 2) спроведување на постапката за промена на снабдувач.
- (6) Следењето на квалитетот на услугите на пазарот на природен гас се состои од собирање и анализа на податоци и подготвување извештаи за квалитетот на услугите на корисниците обезбедени од страна на ОСП, ОСД(и) и снабдувачите, особено за:
 - 1) квалитетот на комерцијалните и мрежните услуги; и
 - 2) континуитетот во снабдување со природен гас.

Член 18

Функционалност на пазарот на природен гас

- (1) Носителите на лиценци за пренос на природен гас, организирање и управување со пазарот на природен гас, дистрибуција, снабдување и трговија со природен гас се обврзани да доставуваат податоци и информации за број на снабдувани потрошувачи по соодветните групи на потрошувачи (по групи производители на топлинска и/или електрична енергија, останати потрошувачи и домаќинства, а каде што е тоа применливо и за снабдувачи/трговци, дистрибуција и сопствена потрошувачка како и по групи индустриски потрошувачи и домаќинства) и продадени количини по соодветните групи потрошувачи.
- (2) ОСП и ОСДи се обврзани да доставуваат податоци и информации потребни за следење на постапката за промена на снабдувач вклучувајќи податоци и информации за бројот на поднесени барања, потрошувачка на енергија во минатото на корисниците што бараат промена на снабдувач,

извршени промени по групи на потрошувачи и почитување на пропишаните рокови за времетраење на постапката.

- (3) При доставување на податоците за бројот на поднесени барања, извршени промени и времетраење на постапката, периодот за известување за ОСП изнесува дванаесет месеци.
- (4) Носителите на лиценци за снабдување со природен гас доставуваат податоци за расположливоста и содржината на комерцијалните пакети што им ги нудат на своите клиенти.

Член 19

Функционална, финансиска и правна независност на операторите за пренос и дистрибуција на природен гас

- (1) ОСП и ОСД(и) се обврзани најдоцна до 28 февруари секоја година, да доставуваат податоци и информации за претходната календарска година, за спроведување на програмите за усогласување со кои што се обезбедува нивна целосна правна, финансиска, управувачка и функционална независност од работењето на вертикално интегрираните енергетски компании кон кои припаѓаат или со кои се поврзани, при:
 - 1) вршењето на дејностите пренос на природен гас во однос на дејностите, трговија, и снабдување;
 - 2) вршењето на дејноста дистрибуција на природен гас во однос на дејностите трговија, и снабдување со природен гас, во случаи кога се опслужуваат повеќе од 100.000 потрошувачи, како и
 - 3) обезбедување на јавните услуги на начин со кој што се обезбедува недискриминаторност, транспарентност и објективност во функционирањето на пазарот на природен гас.

Член 20

Увоз, пренос и дистрибуција на природен гас

- (1) ОСП е обврзан да доставува податоци и информации за увозот и преносот на природен гас преку преносниот систем на Република Северна Македонија, расположливоста на капацитетите на гасоводите и спроведување на постапката за доделување на капацитетите, вклучувајќи и информации и податоци за:
 - 1) биланс на природен гас за преносниот систем;
 - 2) расположливост на капацитетите на интерконективните гасоводи; и
 - 3) спроведување на постапките за доделување на капацитети, доделените капацитети на интерконективните гасоводи и нивните просечни цени.
 - 4) тарифи за пренос на пренос на природен гас.
- (2) ОППГ е обврзан да доставува податоци поврзани со организацијата на пазарот на природен гас, а особено податоци за:
 - 1) учесници на пазарот на природен гас на големо,
 - 2) остварени дебаланси во временски интервали и по балансни групи; и
 - 3) надоместоци за дебаланси.
- (3) ОСДи се обврзани да доставуваат податоци и информации за биланс на природниот гас во рамките на дистрибутивните системи со кои управуваат.

Член 21

Цени на природниот гас и тарифи за пренос и дистрибуција

- (1) Носителите на лиценци пренос на природен гас, организација и управување со пазарот на природен гас, дистрибуција, трговија и снабдување со природен гас се обврзани да доставуваат податоци и информации потребни за следење на промената на цените на природниот гас, вклучувајќи и информации и податоци за:
 - 1) просечни цени и количини на природниот гас кој го користат производителите на електрична и/или топлинска енергија;
 - 2) просечни набавни цени и количини на природен гас;
 - 3) просечни продажни цени и количини на природен гас по групи потрошувачи;

- 4) просечни цени и количини на природен гас набавен за системски услуги, загуби и сопствена потрошувачка;
- 5) тарифи и приходи од пренос и дистрибуција на природен гас.

Поврзување, пристап и користење на преносните и дистрибутивните мрежи на природен гас

Член 22

Приклучување на мрежа

- (1) ОСП и ОСДи се обврзани да доставуваат податоци и информации потребни за следење на приклучувањето на мрежите, вклучувајќи и податоци и информации за:
 - 1) број на поднесени, одобрени и реализирани барања за приклучување по групи потрошувачи;
 - 2) надоместоци за приклучување и
 - 3) број на исклучени корисници.

Член 23

Пристап до мрежа

- (1) ОСП е обврзан да доставува податоци и информации потребни за следење на обезбедувањето на можноста за пристап до мрежата врз основа на начелото за регулиран пристап на трета страна, а особено за бројот на поднесени и одобрени барања за пристап и просечно време за одобрување на барањата.

Квалитет на услуги

Член 24

Континуитет во снабдувањето

- (1) ОСП и ОСДи се обврзани да доставуваат податоци и информации потребни за следење на континуитетот на снабдување со природен гас, а особено:
 - 1) број на планирани и непланирани прекини по соодветни групи потрошувачи; и
 - 2) времетраење на планираните и непланираните прекини.

Член 25

Квалитет на комерцијалните и мрежните услуги

- (1) Носителите на лиценца за снабдување, пренос и дистрибуција на природен гас се обврзани да доставуваат податоци и информации потребни за следење на квалитетот на комерцијалните и мрежните услуги, а особено:
 - 1) број и вид на примени, одобрени и одбиени приговори како и просечно време за одговор; и
 - 2) број и вид на поднесени барања за информации од потрошувачи.
 - 3) комуникација остварена со корисниците во вид на вкупен број телефонски јавувања, испратени електронски пораки од и кон потрошувачите, посети на кориснички центри и доставени писмени барања по групи потрошувачи.
- (2) ОСП и ОСДи што управуваат дистрибутивни системи што не се поврзани со системот за пренос се обврзани да доставуваат податоци за структурата и енергетската вредност на увезениот, односно набавениот природен гас.
- (3) Носителите на лиценца за трговија, снабдување, пренос и дистрибуција на природен гас на барање на РКЕ имаат обврска да достават податоци за:
 - 1) јавна достапност на информации за потрошувачите во врска со стандардните договори со снабдувачите и промените во условите на договорите, цените, условите за плаќање и постапката за промена на снабдувач; и
 - 2) јавна достапност на информации за корисниците на преносниот систем и дистрибутивните системи во врска со приклучување и пристап до мрежата.

IV Пазар на сурова нафта, нафтени деривати и горива за транспорт

Член 26

Цели на следење на пазарот

- (1) Следењето на пазарот на сурова нафта, нафтени деривати и горива за транспорт се состои од следење, анализа и подготвување извештаи за условите поврзани со:
 - 1) увоз, извоз и транспорт на сурова нафта, нафтени деривати и горива за транспорт;
 - 2) преработка на сурова нафта, производство на нафтени деривати и производство на горива наменети за транспорт со намешување на нафтени деривати и биогорива; и
 - 3) функционирањето на пазарите на сурова нафта, нафтени деривати, биогорива и горива за транспорт.

Член 27

Увоз, извоз и транспорт

- (1) Носителите на лиценци за транспорт на сурова нафта преку нафтовод, транспорт на нафтени деривати преку продуктовод, трговија на големо со сурова нафта, нафтени деривати, горива за транспорт и биогорива се обврзани да доставуваат податоци и информации за:
 - 1) увезени и тргувани количини на сурова нафта, горива за намешување и биогорива и просечни цени;
 - 2) пренесени сурова нафта, нафтени деривати и горива за транспорт преку нафтовод, односно продуктовод.

Член 28

Преработка на сурова нафта и производство на нафтени деривати и горива за транспорт

- (1) Носителите на лиценци за преработка на сурова нафта и производство на нафтени деривати и производство на горива наменети за транспорт со намешување на нафтени деривати и биогорива, се обврзани да доставуваат податоци и информации за произведени количини по вид, продадените количини по вид и за просечните продажни цени на нафтени деривати по вид.

Член 29

Функционирање на пазарот сурова нафта, нафтени деривати и горива за транспорт

- (1) Носителите на лиценца за трговија на големо со сурова нафта, нафтени деривати, биогорива и горива за транспорт се обврзани да доставуваат податоци и информации потребни за следење на пазарот на сурова нафта, нафтени деривати и горива за транспорт, вклучувајќи податоци и информации за набавените и продадените количини и просечните цени за набавка и продажба на сурова нафта, нафтени деривати, биогорива и горива за транспорт по вид, како и земјата на потекло на увезените сурова нафта, нафтени деривати, биогорива и горива за транспорт по вид.

V Пазар на топлинска енергија

Член 30

Цели на следење на пазарот

- (1) Следењето на пазарот на топлинска енергија се состои од следење, анализа и известување за условите поврзани со:
 - 1) регулирано производство на топлинска енергија;
 - 2) производство на топлинска енергија;
 - 3) дистрибуција на топлинска енергија;
 - 4) снабдување со топлинска енергија;
 - 5) постапка за промена на снабдувач;

- 6) трошоци за производство на топлинска енергија по тип на постројки; и
- 7) квалитет на услугата.

Член 31

Производство на топлинска енергија

- (1) Носителите на лиценци за регулирано производство на топлинска енергија и производство на топлинска енергија се обврзани да доставуваат податоци и информации, потребни за следење на производството на топлинска енергија во периодот од октомври до април, вклучувајќи и податоци и информации за:
 - 1) инсталирана моќност, производството на топлинска енергија од секоја производна единица, вклучувајќи ја и сопствената потрошувачка;
 - 2) просечни количини и трошоци за горивата кои се користат за производство на топлинска енергија;
 - 3) просечни количини и цени на продадена топлинска енергија;
 - 4) непланирана нерасположливост на производните единици на производителите; и
 - 5) просечна температура на воздухот за подрачјето во кое регулираните производители испорачуваат топлинска енергија.

Член 32

Дистрибуција на топлинска енергија

- (1) Носителите на лиценца дистрибуција на топлинска енергија се обврзани да доставуваат податоци и информации, потребни за следење на дистрибуцијата на топлинска енергија во периодот од октомври до април, вклучувајќи и информации за:
 - 1) билансот на топлинска енергија,
 - 2) тарифи и приходи од дистрибуција на топлинска енергија и
 - 3) промената на снабдувачи, вклучувајќи го и бројот на реализирани промени на снабдувачи.

Член 33

Снабдување со топлинска енергија

- (1) Носителите на лиценца за снабдување на топлинска енергија се обврзани да доставуваат податоци и информации поврзани со снабдување на топлинска енергија, вклучувајќи и податоци и информации за:
 - 1) просечни количини и цени за набавка на топлинска енергија;
 - 2) број на активни и исклучени мерни места кај потрошувачи по вид на мерно место (мерни места со потрошувачи од вид домаќинства, образование, останати потрошувачи и комбинирани мерни места со потрошувачи од повеќе видови);
 - 3) инсталирана и ангажирана моќност и грејна површина по вид на потрошувач (домаќинства, образование и останати потрошувачи) за активни и пасивни потрошувачи;
 - 4) податоци поврзани за бројот и отчитувањата на уредите за мерење на локално распределување на потрошувачката на топлинска енергија и
 - 5) надоместок за ангажирана моќност и енергија.

Член 34

Промена на снабдувач

- (1) Носителите на лиценца за снабдување на топлинска енергија се обврзани да доставуваат податоци и информации потребни за следење на промената на снабдувач, вклучувајќи го и бројот на реализирани промени на снабдувач.

Член 35

Континуитет на снабдување

- (1) Носителите на лиценца за снабдување со топлинска енергија се обврзани да доставуваат податоци и информации потребни за следење на континуитетот на снабдување со топлинска енергија во периодот од октомври до април, вклучувајќи податоци за бројот на планирани и непланирани прекини во снабдувањето, како и времетраењето на непланираните прекини.

Член 36

Квалитет на мрежни и комерцијални услуги

- (1) Носителите на лиценца за снабдување на топлинска енергија се обврзани да доставуваат податоци и информации потребни за следење на квалитетот на комерцијалните услуги, вклучувајќи и податоци и информации за:
 - 6) број на поднесени, одобрени и реализирани барања за нови потрошувачи, за исклучување, за повторно вклучување и за промена на капацитет по вид на потрошувач и просечно време за реализација на барањата;
 - 7) број и вид на примени, одобрени и одбиени приговори, како и просечно време за одговор на приговори поднесени од потрошувачи и
 - 8) број на поднесени барања за информации.
- (2) Носителите на лиценца за снабдување на топлинска енергија на барање на РКЕ се обврзани да достават податоци за јавна достапност на информации за потрошувачите во врска со стандардните договори со снабдувачите, цените и постапката за промена на снабдувач.

VI Преодни одредби

Член 37

- (1) Обврската за доставување на извештаи, податоци и информации во согласност со овој Правилник започнува со влегувањето во сила на овој Правилник, а ќе се однесува на податоците за работењето на носителите на лиценци од 1 јули 2019 година.
- (2) Носителите на лиценци што ја исполниле обврската и доставиле образец од членот 6 став (1) од Правилникот за следење на функционирањето на енергетските пазари („Службен весник на Република Македонија“ бр. 83/15 и 215/16), ќе се смета дека ја имаат исполнето обврската од членот 6 став (1) на овој Правилник.

VII Завршни одредби

Член 38

- (1) Со денот на влегување во сила на овој Правилник престанува да важи Правилникот за следење на функционирањето на енергетските пазари („Службен весник на Република Македонија“ бр. 83/15 и 215/16).
- (2) Овој Правилник влегува во сила со денот на објавување во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

Бр. 01-2515/1
4 јули 2019 година
Скопје

ПРЕТСЕДАТЕЛ

Марко Бислимоски

ОБРАЗЛОЖЕНИЕ

Врз основа на член 25, став (3) од Законот за енергетика („Службен весник на Република Македонија“ бр. 96/18), Регулаторната комисија за енергетика и водни услуги на Република Северна Македонија (во понатамошниот текст: Регулаторна комисија за енергетика) пристапи кон изработка на Правилник за начинот и постапката за следење на функционирањето на пазарите на енергија.

Регулаторната комисија за енергетика го изработи Правилникот за начинот и постапката за следење на функционирањето на пазарите на енергија во рамки на Договор за консултантски услуги од областите на електроенергетика, енергетска политика и регулатива во енергетиката помеѓу Регулаторната комисија за енергетика и Факултет за електротехника и информациски технологии.

Со овој Правилник се пропишува начинот и постапките за следење на функционирањето на пазарите на енергија преку следење на активности на операторите на преносните и дистрибутивните системи поврзани со функционирањето на пазарите на енергија во Република Северна Македонија и активностите на сите останати носители на лиценци што учествуваат на пазарите.

На 20 мај 2019 година Регулаторната комисија за енергетика на својата веб страна го објави Предлог - Правилникот за начинот и постапката за следење на функционирањето на пазарите на енергија.

Регулаторната комисија за енергетика со Решение број 02-1158/1 од 20 мај 2019 година свика подготвителна седница на која предмет на разгледување беше Предлог - Правилник за начинот и постапката за следење на функционирањето на пазарите на енергија. На подготвителната седница беа поканети: членовите на Регулаторната комисија за енергетика, претставници од АД МЕПСО Скопје, ЕЛЕКТРОДИСТРИБУЦИЈА ДООЕЛ Скопје, АД ЕЛЕМ Скопје, ЕВН ХОМЕ ДОО Скопје, ЕВН МАКЕДОНИЈА АД Скопје, ЕВН МАКЕДОНИЈА Електроснабдување ДООЕЛ Скопје, АД ЕСМ Скопје, Претставници од носители на лиценци за вршење на енергетски дејности, Кабинетот на Заменик Претседателот на Владата на РСМ задолжен за економски прашања, Министерство за економија, Стопанска комора на Македонија, Стопанска комора на северо-западна Македонија, Сојуз на стопански комори на Македонија, Совет за заштита на потрошувачите, Организација на потрошувачите на Македонија и претставник од Комисијата за заштита на конкуренција.

На 6 јуни 2019 година се одржа подготвителна седница на која учествуваа членовите на Регулаторната комисија за енергетика, претставници од Претпријатие за нафтени цевоводи Солун – Скопје - ВАРДАКС АД - Подружница ВАРДАКС Скопје, Друштво за трговија МАКПЕТРОЛ ПРОМ-ГАС ДООЕЛ Скопје, Комисија за заштита на конкуренција, МАКПЕТРОЛ АД Скопје, МАКСТИЛ АД Скопје, АД МЕПСО Скопје, ГА-МА АД Скопје, ФЕИТ, ЕДС ДООЕЛ Скопје, У ПОВЕР ДОО Скопје, ТЕ-ТО АД Скопје, Снабдување со топлина БЕ, Производство на топлина БЕ, ЕВН МАКЕДОНИЈА АД Скопје, ЕВН МАКЕДОНИЈА Електроснабдување ДООЕЛ Скопје, АД ТЕЦ Неготино, АЛПИК ЕНЕРГИЈА, АД ЕСМ Скопје.

На подготвителната седница од страна на присутните беа дадени забелешки во однос на Предлог - Правилник за начинот и постапката за следење на функционирањето на пазарите на енергија.

Имајќи ги во предвид доставените забелешки во дадениот рок, забелешките дадени на подготвителната седница од страна на заинтересираните страни, Регулаторната комисија за енергетика изработи текст на Правилник за начинот и постапката за следење на функционирањето на пазарите на енергија, како предлог за донесување.

Регулаторната комисија за енергетика на седницата одржана на ден 04 јули 2019 година одржа седница на која донесе Правилник за начинот и постапката за следење на функционирањето на пазарите на енергија.